

Az *Anisoceras* (*Anisoceras*) *nanaense* (v. Hauer) originálisának revíziója

Scholz Gábor

(1 ábrával, 1 táblával)

Összefoglalás: HAUER bakonynáni típusának most láthatóvá vált lóbvonalára a következők jellemzők: az E kétesűsű és kisebb, mint az L, az U és az L kétesűsű és közel egyforma nagyságú, az I hároműsűsű és jóval kisebb, mint az U.

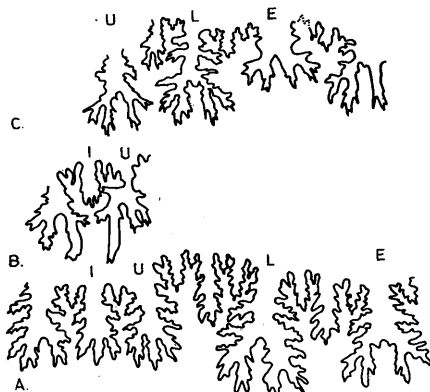
Anisoceras (*Anisoceras*) *nanaense* (v. HAUER)

1862 *Hamites* (*Anisoceras*) *Nanaensis* v. HAUER 647-48. o., I. T., 11-12. á. (nem a 13-14. á.)

1968 *Anisoceras* (*Anisoceras*) *nanaense* (v. HAUER)—WIEDMANN 63-69. o. 8. T. I, 10. á., 44, 45. szöveg ábra.

A fajt HAUER a *nánai* (Bakonynána) árok (Gaja-áttörés) *nánai-rétegeiből* (felsőalbai glaukonitos márga) írta le. Az általa ábrázolt két töredék közül, csak az I. T. 11-12. ábráján bemutatott fogadható el új fajnak, a 13-14. ábrán az *A. (Anisoceras) pseudo-elegans* PICT. & CAMP. látható (WIEDMANN 1968, 68. o.). HAUER leírása morfológiai szempontból teljesen helytálló, és a következőkben foglalható össze: A ház jelentősen magasabb mint amilyen széles, a keresztmetszet ovális. Laterális csomók nincsenek. A marginális csomókba három borda fut össze, melyek a két csomósor közt is folytatódnak. A bordák mind a ventrális, mind a dorzális oldalon megszakítatlanul húzódnak. A leírás egyetlen hiányossága, hogy a lóbvonalról csak annyit közöl, hogy az nagyon bonyolult.

WIEDMANN (1968) Szardínia felsőalbai képződményeiben két újabb idetartozó töredéket talált, és az általa lektotípusnak javasolt HAUER féle ábra, (I. t. 11-12. á.), vala-



1. ábra. Az *Anisoceras* (*Anisoceras*) *nanaense* (v. HAUER) lóbvonalára. Jelmagyarázat: A = WIEDMANN (1968)-szardíniai példányé, B, C = A lektotípus (MÁFI múzeum K. 367) lóbvonalára

Fig. 1. Le lobe d'*Anisoceras* (*Anisoceras*) *nanaense* (v. HAUER). Légende: A = le lobe de l'individu de Sardaigne décrit par WIEDMANN (1968), B et C = le lobe du lectotype (No. K. 367., Muséum de l'Institut Géologique de Hongrie).

mint a két új példány alapján a fajt újra leírta. HAUER leírását azzal egészítette ki, hogy a hármasházardakötegek dudorszerűen kiemelkednek, s közöttük 1,2 csomó nélküli köztesborda húzódik. E köztesbordák az originálison nem látszanak, HAUER sem említi őket, de különben a két leírás teljesen megegyező. (További részletes leírást a fajról I. WIEDMANN 1968, 68—69. o.) WIEDMANN az általa adott diagnózisban az egyik szardíniai példány lóbvonalát ismerteti, a típus eddig ismeretlen lóbvonalára helyett. E szardíniai példány lóbvonalára a következők jellemzők: a lóbvonal erősen szétnyílt, az I nagy és háromcsúcsú, az U valamivel kisebb mint az L és enyhén aszimmetrikus kétszűcsű.

HAUER eredetijének (mely a MÁFI múzeumában K.367. l. sz. alatt található) további preparálása után a lóbvonal jól láthatóvá vált. Ez, — bár lényeges vonásaiban megegyezik WIEDMANN szardíniai példányának lóbvonalával (l. id. mű. 69. o., 45. á.), — attól, főleg az egyes elemek egymáshoz való eltérő arányával, némileg különbözik. E különbségek a következők: A kétszűcsű E az originálisan kisebb mint az L, míg a szardíniai alakon kb. egyformák. Az U és az L viszont egyforma nagyságú, míg WIEDMANN ábráján az U kisebb mint az L, és végül az eredeti I jóval kisebb mint az U, míg a szardíniai példányon e két lóba közel azonos nagyságú (l. ábra). E különbségek nem érintik a lényeges bélyegeket és a két lóbvonal alapján véve jól összegegyeztetethető. A faj diagnózisába azonban az eredeti példány lóbvonalának bélyegeit kell típusként megadni.

Táblamagyarázat — Explication de la Plancle

I. tábla — Plancle I.

- 1—3. A. (*Anisoceras*) *nanaense* (v. HAUER)-lektotípus, természetes nagyság
 1 á 3. Lectotype d'*Anisoceras* (*Anisoceras*) *nanaense* (v. HAUER); grandeur naturelle
 4—5. Ugyanaz 2X-es nagyítással
 4 á 5. Mémes, grossissement de 2X

Irodalom — Bibliographie

- HAUER, F. V. (1862): Über die Petrefakten der Kreideformation des Bakonyer Waldes. Sitz.-ber. k. k. Akad. Wiss. Math. Naturw. Kl. 44 (1861) 631—659. Wien
 WIEDMANN, J. (1968): Die Kreide Sardinien und ihre Cephalopoden. Palaeontographica Ital. Vol. LXIV., (n. ser. Vol. XXXIV) 1—171. Pisa

Révision de l'holotype d'*Anisoceras* (*Anisoceras*) *nanaense* (v. Hauer)

Gábor Scholz

Anisoceras (*Anisoceras*) *nanaense* (v. HAUER)

1862. *Hamites* (*Anisoceras*) *Nanaensis* v. HAUER, p. 647—648., T. I., Fig. 11—12. (non Fig. 13—14.)
 1968. *Anisoceras* (*Anisoceras*) *nanaense* (v. HAUER)—WIEDMANN, 0. 68—69., T. I., Fig. 10., Textfig. 44—45.

C'est la „couche de Nána" (marne à glauconie de l'Albien supérieur), dans le „Graben de Nána" (Bakonynána, gorge du ruisseau Gaja, Montagne du Bakony, en Hongrie), d'où provenait l'espèce décrite par HAUER. Parmi les deux fragments, figurés par lui, c'est seulement celui, illustré sur les figures 11 à 12 de la Planche I, que l'on peut accepter comme nouvelle espèce. Cependant, celui représenté sur les figures 13 à 14 n'est d'autre que *A. (Anisoceras) pseudoelegans* PICT. et CAMP. (WIEDMANN, 1968, p. 68.) Du point de vue morphologique, la description de HAUER est complètement correcte, et on la pourrait résumer en ce qui suit. Coquille considérablement plus haute que large, section ovale. Pas de varices latérales. Trois côtes réunissent dans chaque varice marginale, qui prolongent également entre les deux lignes de varices. Les côtes traversent, et la région ventrale et celle dorsale, sans discontinuité. La seule imperfection de la description ne concerne que le lobe, ne donnant sur lui qu'une seule indication qu'il „soit compliqué".

WIEDMANN (1968) a trouvé, dans les formations albiens supérieur de la Sardaigne, deux nouveaux fragments, appartenant à l'espèce, et il l'a décrit de nouveau, sur la base des figures données par HAUER (T. I., Fig. 11—12.), — et proposés par lui comme lectotype, — et des deux nouveaux individus. Il a complété la description de HAUER par ce fait, que les faisceaux tripartites des côtes primaires s'élèvent en formes des tubercules, et entre eux se situent 1 ou 2 côtes intercalaires. Ces côtes intercalaires ne sont pas visibles sur

l'holotype, et même HAUER ne les mentionne pas. D'ailleurs, les deux descriptions sont complètement identiques. (Voir description détaillée in: WIEDMANN, 1968., p. 68–69.) Dans la diagnose, au lieu du lobe de l'holotype jusqu'ici inconnu, WIEDMANN fait connaître le lobe de l'un des individus de Sardaigne. Pour celui-ci, les caractéristiques: le lobe est fortement écarté, I est grand, possédant trois pointes, U est un peu plus petit que L et il est légèrement asymétrique, à deux pointes.

La préparation ultérieure de l'holotype, décrit par HAUER (No K. 367., Muséum de l'Institut Géologique de Hongrie) a rendu bien visible le lobe de celui-ci. Quoiqu'il est conforme, dans les caractères essentiels, au lobe de l'individu décrit par WIEDMANN, de la Sardaigne, il en diffère légèrement, surtout concernant les rapports des éléments d'ornementation, entre eux (l. c., p. 69., Textfig. 45.). Les différences: sur l'holotype E, à deux pointes, est plus petit que L, cependant sur la forme de Sardaigne, ils sont environ les mêmes. Par contre, U et L sont, égaux tandis que U est plus petit que L sur la figure donnée par WIEDMANN. Enfin, sur l'holotype I est beaucoup plus petit que U, par contre ces deux lobes sont presque de la même grandeur sur le spécimen de Sardaigne (Fig. 1.). Ces différences ne concernent pas les cachets essentiels, et les deux lobes, sont bien identifiables, en essentiel. Or, dans la diagnose de l'espèce, on doit préciser, comme caractères typiques, les cachets du lobe de l'holotype.

I. TÁBLA

